

Havbúnaðarfélagið
FAROESE FISH FARMERS

ADALFUNDUR HJÁ HAVBÚNAÐARFELAGNUM 21. APRÍL 2021

ÁRSFRÁGREIÐING 2020

Frágreiðing frá nevdini

Laksaaling

Lægri framleiðsla og søla í 2020

Framleiðslan av laksi frá føroyska havbúnaðinum var í 2020 uml. 73 tús. tons í krudvari vekt, sum er nakað minni enn í 2019, tá góð 78 tús. tons vórðu framleidd. Samlaða útflutningsvirðið var í 2020 uml. 3,3 mia. kr., sum er ein minking á 700 mió kr í mun til 2019. Eftirspurningurin eftir laksavørurum ávirkaðist nógv av tiltøkunum kring heimin at basa COVID-19. Eftirspurningurin frá gistingarhúsum, matstovum og catering minkaði í stórum, meðan eftirspurningurin frá handlum og supermarknaðum vaks.

Serliga COVID-19 støðan ávirkaði eisini geografisku spjaðingina av søluni. Eins og undanfarin ár fór uml. 96 % av laksaútflutninginum til teir 4 høvuðsmarknaðirnar ES, USA, Russland og Kina. Men trupulleikar við flutningi til fjarskotnar marknaðir hevði við sær, at lutfaliga størri partur varð útfluttur til ES í mun til undanfarin ár. Lutfalsliga minni varð útflutt til Kina, og nakað minni til USA, meðan Russland helt sær á nakað sama støði.

Fyritøkurnar nýta framvegis týðandi part av úrslitinum til at gera íløgur í útbygging av smoltstøðunum, nýggj tænastrup og tól til ikki-medisinska lúsafyribygging og -viðgerð. Íløgur í stórsmolt eru viðvirkandi til at minka um lívfrøðiliga váðan, og gera tað møguligt at økja um framleiðsluna við tað, at smoltini eru størri, áðrenn tey verða sett út í ringarnar á sjónum.

Útlitini tengd at COVID-19 støðuni

Greiningarfyrirtekan Kontali metir, at heimsframleiðslan av laksi í 2021 væntandi økist uml. 2-3% í mun til í fjør, meðan útboðið væntandi økist uml. 5-6% orsakað av sølu frá lagri. Orsakað av COVID-19 tiltøkunum er í løtuni torført at meta um prísgongdina tað sum eftir er av 2021, men um tað gongur væl at koppseta fólk kring heimin, og matstovur og gistingarhús lata upp aftur, fer hetta at hava eina positiva ávirkan á eftirspurningin.

Føroyskur havbúnaður er í harðari kapping við aðrar alitjóðir, og uppá longri sikt eru útlitini fyri føroyska aling eisini tengd at, hvussu gongdin verður við aling á landi fram til tøku nærri teimum stóru marknaðunum s.s. USA og Kina. Stórar íløgur eru og verða gjørdar í landaling kring heimin í hesum árum, hóast gongdin higartil hevur verið eitt sindur misjovn. Fæst aling í landanleggum fram til tøku at virka eftir ætlan, kann hetta fáa stóra ávirkan á marknaðin fyri laksavørur. Tí hevur tað stóran týdning, at karmarnir kring føroyska alivinnu eru kappingarførir.

Fleiri smolt sett á sjógv í 2020

Í 2020 vórðu uml. 20,1 mió. laksasmolt sett út í Føroyum. Hetta er væl meira enn í 2019, tá umleið 17,2 mió. smolt vórðu sett út. Havast skal eisini havast í huga, at miðal smoltvektin er økt seinastu árin, sum so eisini merkir, at hvørt einstakt smolt er styttri tíð á sjónum. Í 2014 var eitt smolt í miðal í sjónum í 18 mánaðir áðrenn tøku, meðan tað í 2020 var á sjónum í 14,8 mánaðir áðrenn tøku.

Miðal smoltstøddin við útsetu øktist úr 303 g í 2019 upp í 372 g í miðal í 2020. Miðal smoltvektin við útsetu er næstan tvífaldað síðan 2016, og væntandi økist hon upp aftur meira komandi árin.

Marknaðaratgongd framvegis ein avbjóðing

Nevndin í Havbúnaðarfelagnum skal aftur hesuferð vísa á týdningin av, at myndugleikarnir raðfesta arbeiðið at fáa Føroyum betri marknaðaratgongd. Fríhandilsavtalur við Kina, Russland og Suðurkorea hava størstan týdning, meðan tørvur eisini er á veterinerum avtalum við Avstralia og Brasil fyri yvirhøvur at kunna selja føroyskar fiskavørur har. Eisini skal vísast á, at tað í fríhandilsavtaluni við ES er ein lág tollfrí kvota fyri ávísar virkaðar laksavørur, sum kann forða menningini av nýggjum víðarivirkaðum vørum úr laks.

Undantikið serligu støðuna viðv. Russlandi, er marknaðaratgongdin hjá okkara kappingarneytum sum heild munandi betri enn hjá føroyskum alifyritøkum. Sum dømi kann nevast, at bæði Kili og Ísland hava tollfrælsi fyri sín laksaútflutning til Kina, og

Noreg er komið langt í samráðingum um fríhandilsavtalu við Kina. Bæði Noreg og Ísland hava gjøgnum sín limaskap í EFTA atgongd til umleið 30 fríhandilsavtalar, sum fevna um omanfyri 40 lond (ikki íroknað ES). Eisini hava londini fleiri veterinerar avtalar, sum í nøkrum londum er ein fortreyt fyri yvirhøvur at kunna selja fiskavørur har. Føroyar hava hinvegin einans 6 fríhandilsavtalar, íroknað avtaluna við Stóra Bretland, sum fekk gildi 1. Januar 2021.

Karmarnir kring aling á opnum havi mugu dagførast

Í Føroyum og fleiri staðni kring heimin verða royndir gjørdar við aling á opnum havi, og alla staðni vísir tað seg at vera ein avbjóðing. Tó eru møguleikarnir stórir, um tað fæst at bera til. Havbúnaðarfelagið hevur í hesum sambandi heitt á myndugleikarnar um at broyta rakstrarkunngerðina soleiðis, at Landsdjóralæknin eftir einari ítøkiligari meting kann loyva flyting av laks milli alifirðir og opið hav. Serliga í summarhálvuni kann tað bera til at ala uttanfyri verandi alifirðir, og um tað fæst at rigga eftir ætlan, kann tað eisini vera við til at økja um framleiðsluna á ein burðardyggan hátt.

Enn eru tó fleiri avbjóðingar eftir at loysa áðrenn havaling gerst eitt týðandi íkast. Um karmarnir eru teir røttu, kann føroyskur havbúnaður gera sær fleiri royndir við havaling, sum kunnu vísa, hvat skal til fyri at fáa tað at bera til.

Framvegis fleiri lívfrøðiligir váðar

Vinnan hevur framvegis ymsar avbjóðingar. At berjast ímóti lús og sjúkum, so sum sjúkuvandandi ILA, táknusjúku og hjartaklovningi/CMS, hevur høga raðfesting. Nýggjar avbjóðingar, sum standast av skiftandi aliumstøðum, fara eisini at koma enn meira í miðdepilin komandi árin.

Feløgini nýta fleiri ymsar hættir at halda lúsatalinum niðri. Umframt at framleiða alsamt størri smolt, nýta feløgini eisini m.a. rognkelsi, feskvatnsviðgerð, mekaniska avlúsing og strategiska plasering av útsetingum. Laksaalarar hava nú í nøkur ár nýtt rognkelsi á flest øllum støðum til tess at fyrbyggja lús í aliringum. Royndirnar higartil vísa, at hetta í flestu førum hevur minkað um tørvin á øðrum viðgerðum. At nýta rognkelsi í

sambandi við laksaaling er lutfalsliga nýtt, so at tryggja teirra trivnað er av alstórum týdningi.

Framleiðsla av rognkelsum til alivinnuna er nýliga byrjað í Føroyum, partvíst í Nesvík og partvíst í Svínø. Enn er framleiðslan tó ov lítil til at nøkta tørvin, og tað er tí eisini neyðugt at innflyta rognkelsi.

Føroyar hava millum strangastu veterineru standardar í heiminum. Hesir umfata eina røð av krøvum so sum sjúkuviðgerð og fyribyrging, eftirlit við lús og flutning. Vit hava eitt vaksandi tal av serútbúnum djóralæknum, lívfrøðingum, umframt hjálparfólkum, sum øll arbeiða fyri betri djóraheilsu-og trivnaði.

Føroyska alivinnan hevur síðan 2004 framleitt laks uttan at nýta antibiotika.

Framleiðslan má vera burðardygg

Matvøruframleiðslan í heiminum er størsta kelda til umhvørvisárin og trýst á mørkini fyri, hvat náttúran megnar. Laksaaling er tó lutfalsliga væl burðardyggari enn flest aðrar protein framleiðslur. Fokus hjá føroyskum havbúnaði eigur áhaldandi at vera, at komandi ættarlið arva eina náttúru, sum er í betri standi tá vit lata hana frá okkum, enn tá vit finga hana at umsita.

Við at seta ein ábyrgdarfullan framferðarhátt í brennidepilin gera vit okkara til, í meiri ella minni mun, at røkka fleiri av heimsmálunum hjá ST fyri burðardyggari menning. ST hevur staðfest, at aling av fiskavørum hevur ein stóran leiklut í at nøkta tørvin á hágóðsku proteinum hjá vaksandi fólkatalinum á jørðini. Við at framleiða alilaks við atliti til tey 17 heimsmálini hjá ST, kann føroyskur havbúnaður gera sítt til, at hetta kann eydnast. Eitt nú kann føroyskur havbúnaður verða við til at framleiða matvørur til heiminn við lítlari veðurlagsávirkan í mun til flest aðrar proteinframleiðslur.

Føroyska laksaalivinnan fær sum heild góð skoðsmál frá felagsskapum, sum meta um umhvørvisávirkanina frá ymskum fiskavørum og geva endabrákarunum tilmæli um, hvørjar fiskavørur tey skulu eta og úr hvørjum londum.

Allar laksaalifyritøkur hava eina ella fleiri sertifiseringar.

Útbúgving, gransking og menning stóran týdning fyri føroyskan havbúnað

Føroyskur havbúnaður er ein vitanartung vinna, og framleiðslan gerst alsamt meira samansett og krevjandi. Tað hevur tí týdning, at vit alsamt menna vitanina í og kring alivinnuna gjøgnum útbúgving og gransking.

Havbúnaðarfelagið hevur í farna ári luttikið aktivt í arbeidsbólki, sum Yrkisútbúgvingarráðið setti at fyrireika yrkisútbúgving innan aling. Hóast verandi alarar eru dugnaligir, krevur tað alsamt meira vitan og færleikar at ala á landi og á sjónum. Avbjóðingarnar gerast ikki minni, um farið verður út á opið hav at ala. Tørvur er tí á, at tey starvsfólk, sum byrja eina yrkisleið sum alarar, hava eitt gott ástøðiligt og praktiskt grundarlag, tá tey byrja at arbeiða í vinnuni. Samstundis hevur tað eisini týdning at kunna dokumentera færleikarnar hjá hesum starvsfólkum. Nevndin vónar tí, at myndugleikarnir gera skjótt av við at skipa eina alaraútbúgving, sum verður lokkandi hjá teimum ungu at velja. Alifyritøkurnar hava bjóðað sær til at tryggja eitt ávíst tal av læruplássum tey fyrstu árin, so útbúgvingin kann fáa eina góða byrjan.

Havbúnaðarfelagið hevur eisini í farna ári fíggað tvær granskingarverkætlanir, sum P/F Fiskaaling fremur. Fyrra verkætlanin snýr seg um at kanna støðuna hjá føroyska sjósílastovninum, og hevur verkætlanin koyrt síðani 2018. Seinna verkætlanin snýr seg um at menna eina føroyska klassifiseringsskipan fyri botndjór. Skipanin skal brúkast til at meta um møgulig umhvørvisárin frá alingini, og verður eitt hent amboð afturat í amboðskassanum, at tryggja eina burðardyggja nýtslu av alifirðunum. Henda verkætlan verður samfíggað við Umhvørvisstovuni.

Taraaling

Taraaling er framvegis í menning í Føroyum, tó at føroyska taraalingin helst er frammaliga í altjóða høpi. Í løtuni eru tvey feløg, sum ala og/ella skera tara.

Umleið 65-70 tons av tara í vátari vekt vórðu skorin og seld tilsamans í 2020. Hetta svarar til umleið 6-7 tons í turrari vekt. Tað er nakað meira enn í 2019, tá uml 50 tons

Í vátari vekt vórðu heystað. Tað mesta varð útflutt til ES-lond, til matvøruframleiðslu (ingrediens- og liðugvøra) og til fóður, meðan ein minni partur varð framleiddur og seldur í Føroyum, sum turkaðir úrdráttir til matna. Eisini verður tiki aldur til taraskjól til rognkelsi, at nýta í laksaalingini.

Møguleikarnir fyri at kunna vaksa um framleiðsluna hava higartil verið avmarkaðir. Í desember í 2019 lýsti Heilsufrøðiliga Starvsstovan tó fimm aliloyvi til tara leys at søkja á útvaldum støðum, og eftir at innkomnu umsóknirnar vórðu viðgjørðar, vórðu aliloyvi útskrivað til aling av tara á Funningsfirði (út fyri Elduvík) og á Kaldbaksfirði, umframt loyvi til lívtaraaling í Fámjin.

Væntað verður, at framleiðslan økist í 2021 í mun til 2020.

Um taraframleiðslan skal seljast til teir best gjaldandi altjóða marknaðirnar, er tó alneyðugt at møguleiki verður fyri at fáa atgongd til vistfrøðiligu sertifiseringina, sum verður nýtt í ES. Myndugleikarnir arbeiða í løtuni við málinum.

Innihaldsyvirlit

1. ENDAMÁL HAVBÚNAÐARFELAGSINS	9
2. GONGDIN Í FØROYSKUM HAVBÚNAÐI	10
2.1 FRAMLEIÐSLA	10
2.2 ÚTSETING AV SMOLTI	12
2.3 ÚTFLUTNINGUR	13
2.4 PRÍSIR	13
2.5 BÝTIÐ AV ÚTFLUTNINGI	16
2.6. MARKNAÐIR	17
2.7 VØRUSLØG	18
3. MÁL FELAGIÐ HEVUR ARBEITT VIÐ Í ÁRINUM	19
3.1 ALIRÁÐSTEVNAN	19
3.2. VERKÆTLAN AT LÝSA STØÐUNA HJÁ SJÓSÍLASTOVNINUM	19
3.3. MARINE MAMMALS PROTECTION ACT - MMPA	19
3.4. ÚTBÚGVING AV STARVSFÓLKI TIL ALIVINNUNA	20
3.5. MERKING AV ALIBRÚKUM	20
3.6. ENDURSKOÐAN AV UMHVØRVISGÓÐKENNINGUM OG VEGLEIÐING	21
3.7. BREXIT	21
3.8 ALTJÓÐA SAMSTARV	21
3.9. SALMON FROM THE FAROES	21
4. LÓGIR OG KUNNGERÐIR	23
4.1 BROYTING Í ALILÓGINI (KÓPUR)	23
4.2. UPPSKOT TIL KUNNGERÐ UM LÁGFREKVENT ÓLJÓÐ	23

1. Endamál Havbúnaðarfelagsins

Havbúnaðarfelagið er vinnugreinafelag hjá føroyskum havbúnaði - bæði á sjógvi og á landi. Endamál felagsins er at fremja tey mál, ið eru av felags áhuga fyri limirnar. Uppgávan hjá felagnum er at menna vinnuna í samstarvi við einstøku limirnar, myndugleikar og stovnar, ið varða av føroyskum havbúnaði.

Felagið heldur til í Vinnuhúsinum og hevur felags umsiting við Føroya Arbeidsgevarafelag og onnur vinnufeløg.

Í nevndini í Havbúnaðarfelagnum sita:

Atli Gregersen, Luna/Hiddenfjord

Hans Jákup Mikkelsen, MOWI Føroyar

Regin Jacobsen, Bakkafrost

2. Gongdin í føroyskum havbúnaði

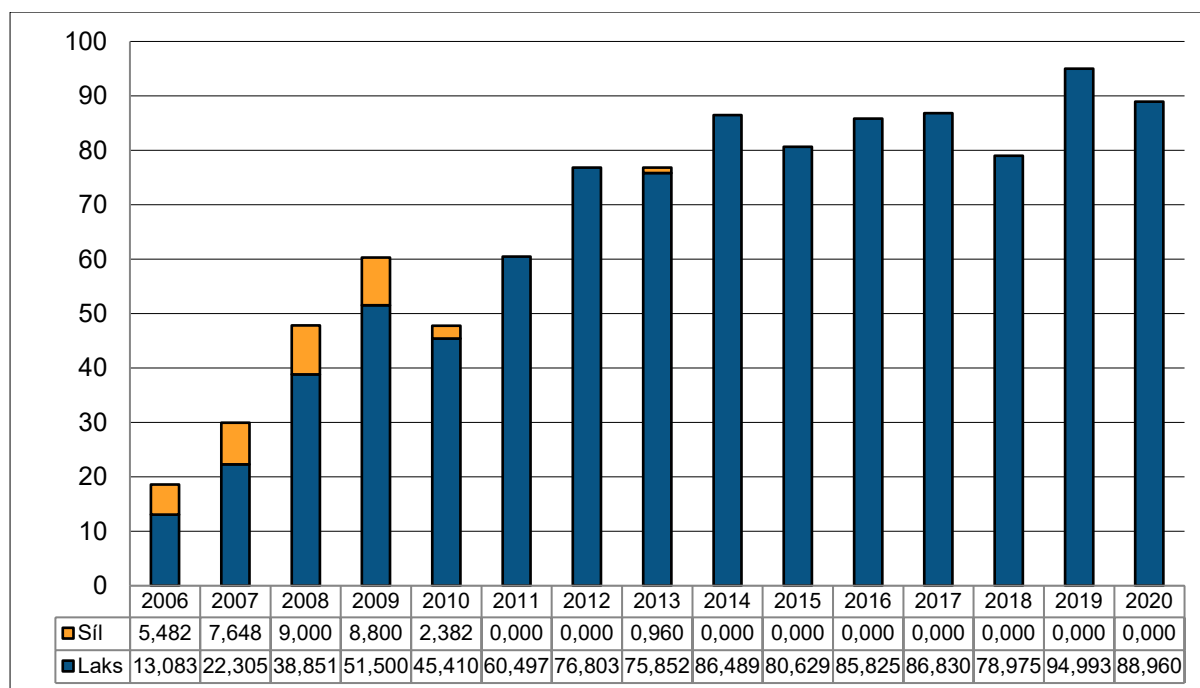
2.1 Framleiðsla

Laksur

Tøkan av laksi í 2020 var uml. 89 tús. tons í livandi vekt, sum er nakað minni enn í 2019. Í mynd 1 sæst annars, at framleiðslan í alivinnuni fyrstu árin aftaná kreppuárin øktist munandi, og síðani hevur árliga framleiðslan verið meira stöðug. Enn hava vit ikki greitt sæð effektina av teimum stóru íløgum, sum eru gjørdar í smoltstøðir, og tí stytta framleiðslutíðini á sjónum. Tað má tó væntast at hesar íløgur fara at síggjast aftur í framleiðslutølu í komandi árum.

Eins og undanfarin ár vórðu eingi síl tikin í 2020.

Mynd 1. Tøka av laksi og sílum (rund vekt) 2006-2020

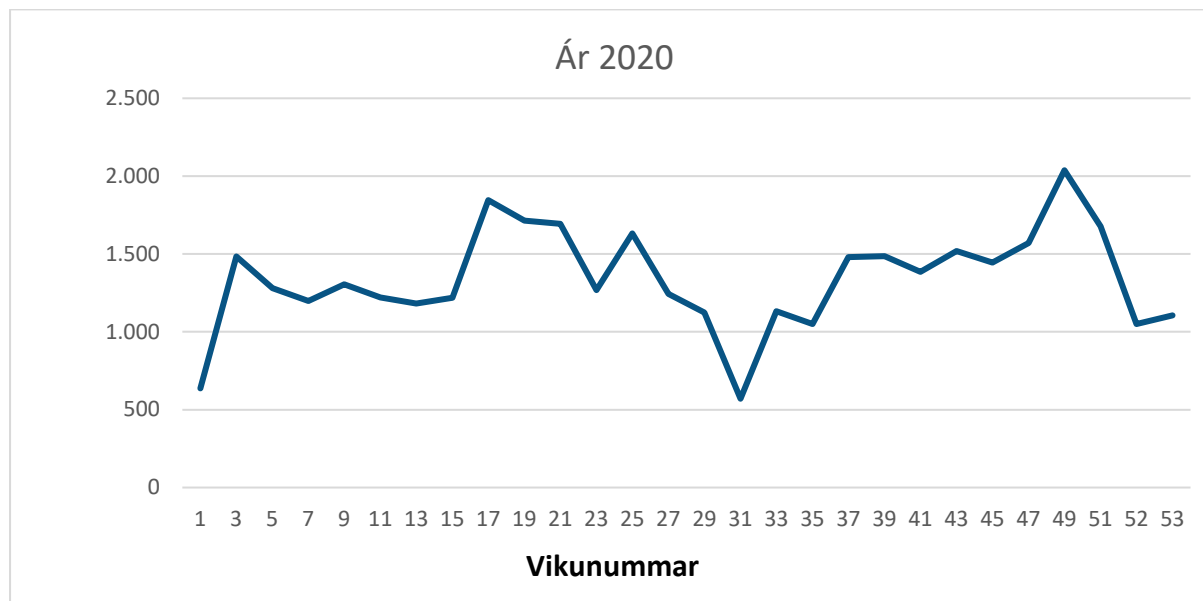

Kelda: Rúni Dam, sp/f Avrik.

Mynd 2 vísir tøkuna av alifiski í kruvdari vekt viku fyri viku í 2020. Her sæst, hvussu tøkan av alifiski býtir seg yvir árið. Seinastu árin hevur nakað meira verið tikið út á heystið, men sum heild er tøkan býtt nokk so javnt út á árið. Tó verður minni tikið á hásumri og um ársskiftið.

Vikuliga tøkan av alifiski verður lögð út á heimasíðuna hjá Vinnuhúsinum, www.industry.fo

Mynd 2. Tøka av alifiski (tons kruvd vekt) viku fyri viku í 2020

Kelda: Havbúnaðarfelagið

Tari

Tilsamans uml. 65-70 tons av tara í vátari vekt vórðu heystað og seld í 2020. Hetta svarar til umleið 6-7 tons í turrari vekt. Tað er nakað meira enn í 2019, tá uml. 50 tons í vátari vekt vórðu heystað. Talan er um ymisk sløg av tara.

Tað mesta verður útflutt til ES-lond, til matvøruframleiðslu (granulat og liðugvøru) og til fóður, meðan ein lítil partur varð framleiddur og seldur í Føroyum sum turkaðir úrdráttir til matna, bæði til føroyingar og til útlendsk ferðafólk. Orsakað av COVID-19 tiltøkunum var sòlan til útlendsk ferðafólk sera avmarkað í 2020.

Eisini verður tari aldur til taraskjól til rognkelsi, at nýta í laksaalingini.

Heilsufrøðiliga starvsstovan bjóðaði í desember 2019 út 5 loyvi til aling av tara á útvaldum støðum, og eftir at innkomnu umsóknirnar vórðu viðgjørðar, vórðu aliloyvi

útskrivað til aling av tara á Funningsfirði (út fyri Elduvík) og á Kaldbaksfirði, umframt loyvi til lívtaraaling í Fámjin.

Á hesum grundarlagi verður væntað, at taraframleiðslan veksur munandi í 2021. Fyribilstøluni vísa, at taranøgdirnar higartil í ár eru munandi størri enn fyri alt 2020.

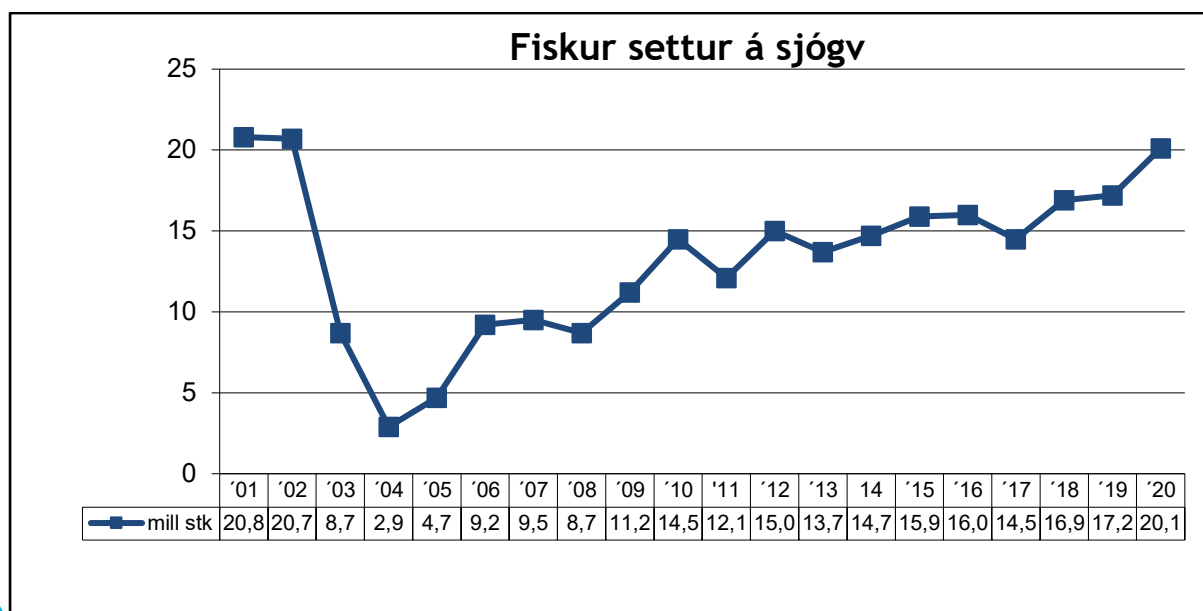
2.2 Útseting av smolti

Mynd 3 vísir útseting av laksi og sílum síðani aldarskiftið. Myndin vísir, at tað seinnu árinu hevur verið ein vøkstur í talinum av útsettum smolti, og 2020 var einki undantak.

Útsetingin í 2020 var umleið 20,1 mió. smolt, ein vøkstur á uml. 2,9 mió smolt í mun til 2019. Tað skal eisini havast í huga, at miðal smoltvektin er økt munandi seinastu árinu, sum so eisini merkir, at hvørt einstakt smolt er styttri tíð á sjónum. Í 2014 var eitt smolt í miðal í sjónum í 18 mánaðir áðrenn tøku, meðan tað í 2020 var á sjónum í 14,8 mánaðir áðrenn tøku.

Miðal smoltstøddin við útsetu øktist úr 303 g í 2019 upp í 372 g í 2020. Miðal smoltvektin er meira enn tvífaldað síðani 2016, og við teimum íløgum sum eru gjørdar, og framvegis verða gjørdar, í smoltstøðunum á landi, væntast miðal smoltvektin framhaldandi at økjast í komandi árum. Síðan 2010 eru eingi síl sett út.

Mynd 3. Útseting av smolti frá 2001 til 2020

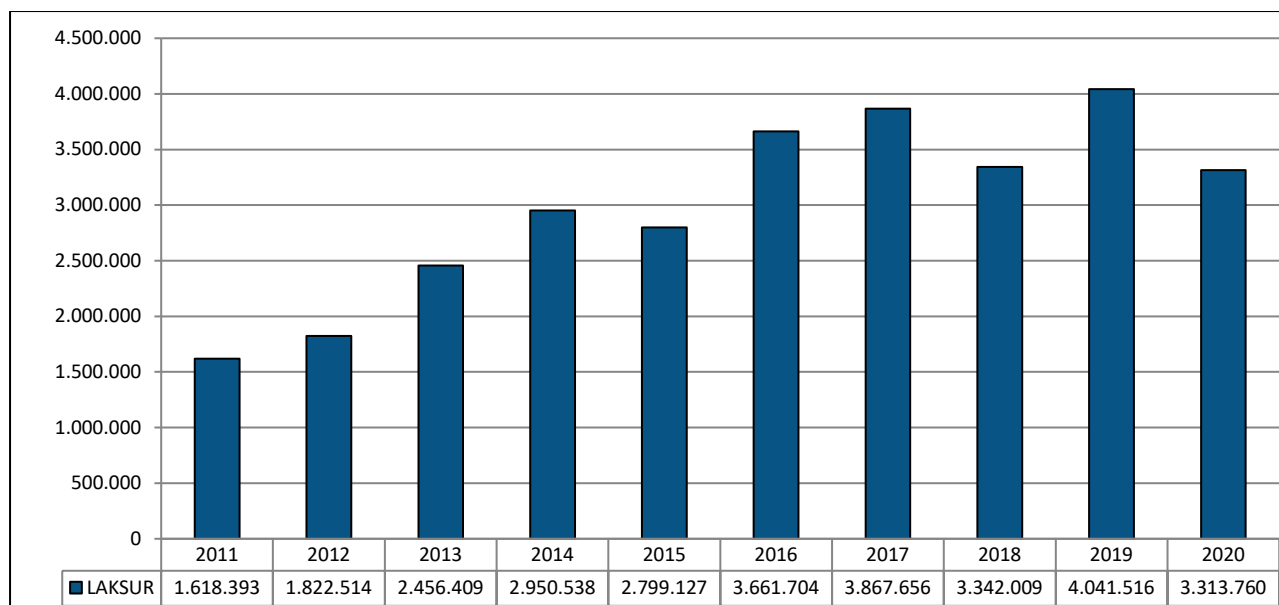
Kelda: Rúni Dam, Sp/f Avrik

2.3 Útflutningur

Útflutningsvirðið av alilaksi var í 2020 uml. 3,3 mia. kr., sum er ein minking á uml. 700 mió kr. í mun til undanfarna ár. Talið á tiknum laksum minkaði nakað í 2020 í mun til árið fyrri, miðalvektin var eitt sindur lægri, og prísurin var væl lægri. Eftirspurningurin eftir laksavørum ávirkaðist nógv av tiltøkunum kring heimin at basa COVID-19. Eftirspurningurin frá gistingarhúsum, matstovum og catering minkaði í stórum, meðan eftirspurningurin frá handlum og supermarknaðum hinvegin vaks.

Tá tað snýr seg um útflutning av alifiski, er seinnu árin í roynd og veru talan um útflutning av laksi. Laksur er í dag størsta einstaka útflutningsvøran hjá Føroyum og stendur fyri uml. 40% av samlaða virðinum av føroyska fiskavøruútflutninginum.

Mynd 4. Útflutningsvirðið av alifiski frá 2011 til 2020 (1000 kr.)

Kelda: Hagstova Føroya

2.4 Prísir

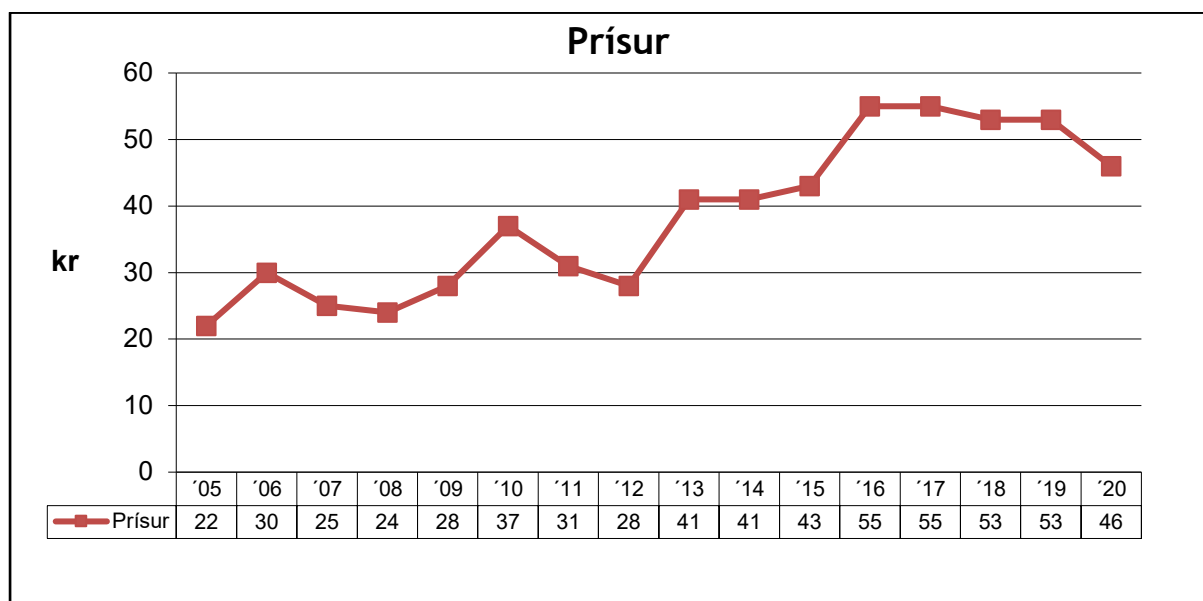
Marknaðarprísurin á laksi hevur í 2020 verið stórliga ávirkaður av COVID-19 støðuni kring heimin. Miðalprísurin á heilum, feskum føroyskum laksi var í fjør 46 DKK/kg, sum er 7 kr/kg lægri enn í 2019. Eftirspurningurin frá matstovum, gistingarhúsum og catering, sonevnda HORECA-segmentið, minkaði í stórum, og í staðin øktist eftirspurningurin frá retail-segmentinum, sum í størri mun eftirspyr virkaðar vørur, sum eitt nú portiúnir og flak.

Um sæð verður burtur frá 2020, tá serligar umstøður vóru, hevur prísurin seinnu árin hildið sær omanfyri 50 DKK/kg. Eisini prísurin á aðrum vørum s.s. portiónum hevur hildið sær væl, og tilsamans hevur hetta verið grundarlagið undir góðu gongdini í alivinnuni. Vanliga má roknast við, at ein hækkandi vinningur eisini førir til, at fleiri fyrirtøkur koma inn á marknaðin, og dríva prísin niður móti framleiðslukostnaðinum. Tað hevur tó víst seg at vera torført at vaksa um framleiðsluna líka skjótt sum eftirspurningurin økist. Orsøkin hevur serliga verið, at ikki nóg nóg nýggj alioeki eru tøk kring heimin, og at laksalúsini hevur gjørt tað torført at vaksa munandi um framleiðsluna á verandi alioekjum kring heimin.

Útlitini fyri marknaðarprísinum komandi árin er tengd at gongdini í útboði og eftirspurningi. Samlaða heimsframleiðslan er serliga tengd at, hvussu tað eydnast at minka um trupulleikan við laksalúsini, sum hevur verið ein avbjóðing um allan heim. Eisini er tað ein spurningur, hvussu skjótt tað fer at ganga at menna aling á landi fram til tøku. Mett verður, at framleiðslan av laksi fer at vaksa við uml. 2-3 % í 2021, og samlaða útboðið væntast at vaksa við uml. 5-6%, tí selt verður meira frá lagri.

Nær og hvussu skjótt Evropa, USA, Russland og Kina lata samfeløgini uppáftur, verður avgerandi fyri prís-gongdina í nærmastu framtíð. Sum heild má tó roknast við einari verri keypiorku hjá kundunum í eina tíð framyvir, orsakað av COVID-19 tiltøkunum.

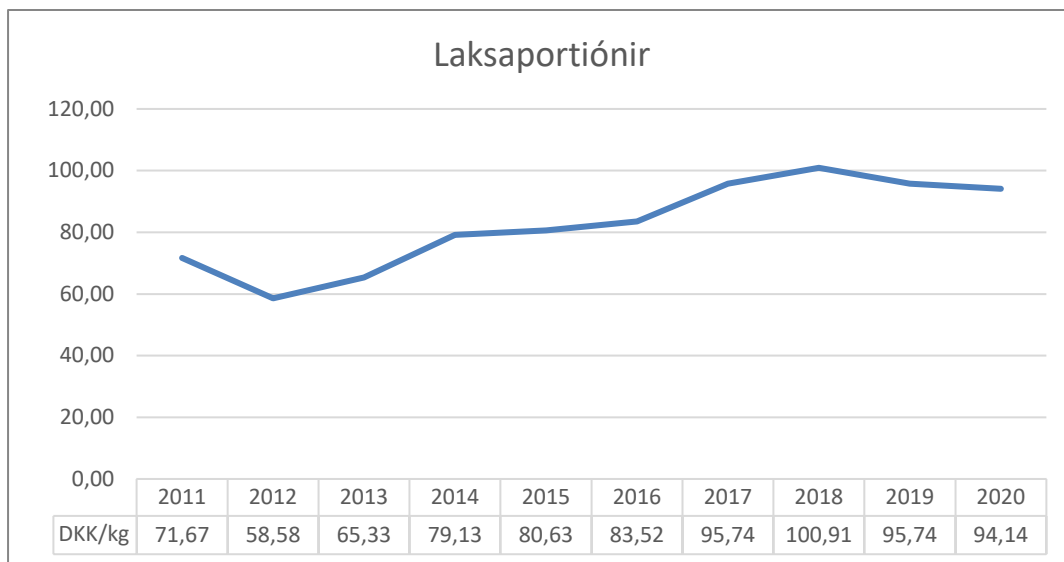
Mynd 5. Ársmiðal prísir á feskum krudum laks (ársins prísir). FOB Føroyar

Kelda: Hagstova Føroya

Miðalprísurin fyri frystar laksaportiúnir var í 2020 uml. 94 DKK/kg, og hevur prísurin verið stabilur seinastu árin, eisini undir støðuni við COVID-19. Prísurin á laksaportiónum verður í stóran mun verður ásettur í langtíðarsáttmálum, og tískil er prísurin sum heild meira støðugur enn á øðrum laksavørum.

Mynd 6. Miðalprísur pr. kg av frystum laksaflaki (laksaportiónum) 2011-2020.

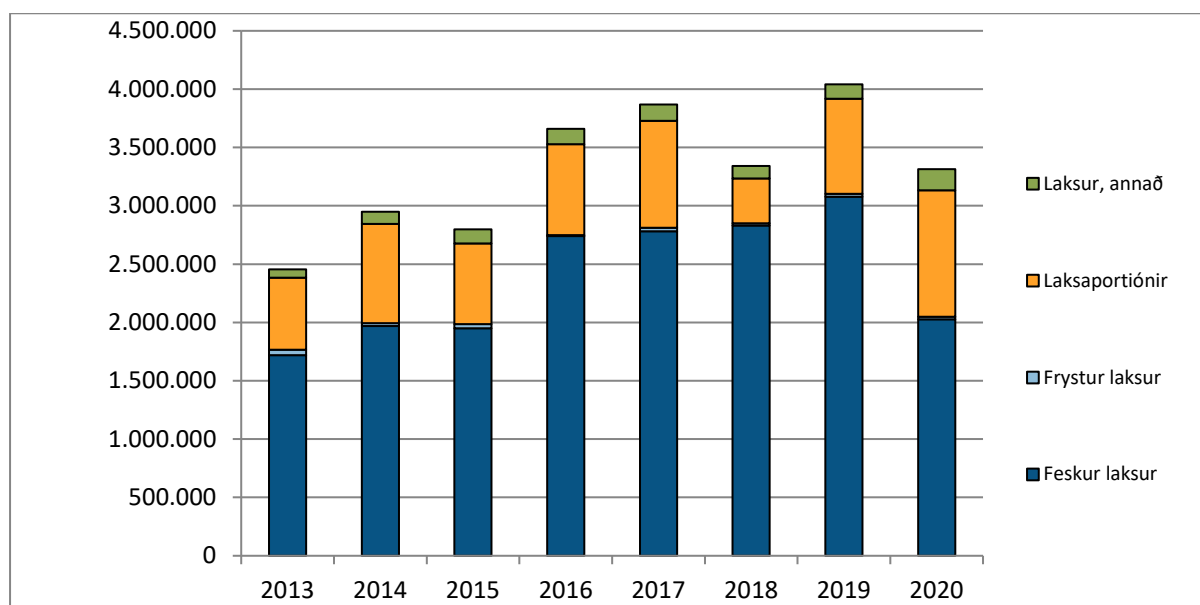

Kelda: Hagstova Føroya

2.5 Býtið av útflutningi

Mynd 7 vísir býtið av útflutninginum í virði frá 2013 til 2020. Hóast støðuna við COVID-19, var størsti parturin av útflutninginum framvegis heilur feskur laksur, sum í fjør hevði eitt útflutningsvirði á uml. 2 mia. kr. Meira varð útflutt av frystum vørum enn í meira vanligum árum er, og orsøkin er serliga ein øktur eftirspurningur frá retail-sektorinum, orsakað av COVID-19. Fólk hava í størri mun matgjørt heima við hús, heldur enn at fara á matstovu, og hetta sæst aftur í hagtølunum.

Mynd 7. Býtið av útflutningi av laksavørum 2013-2020

Kelda: Hagstova Føroya

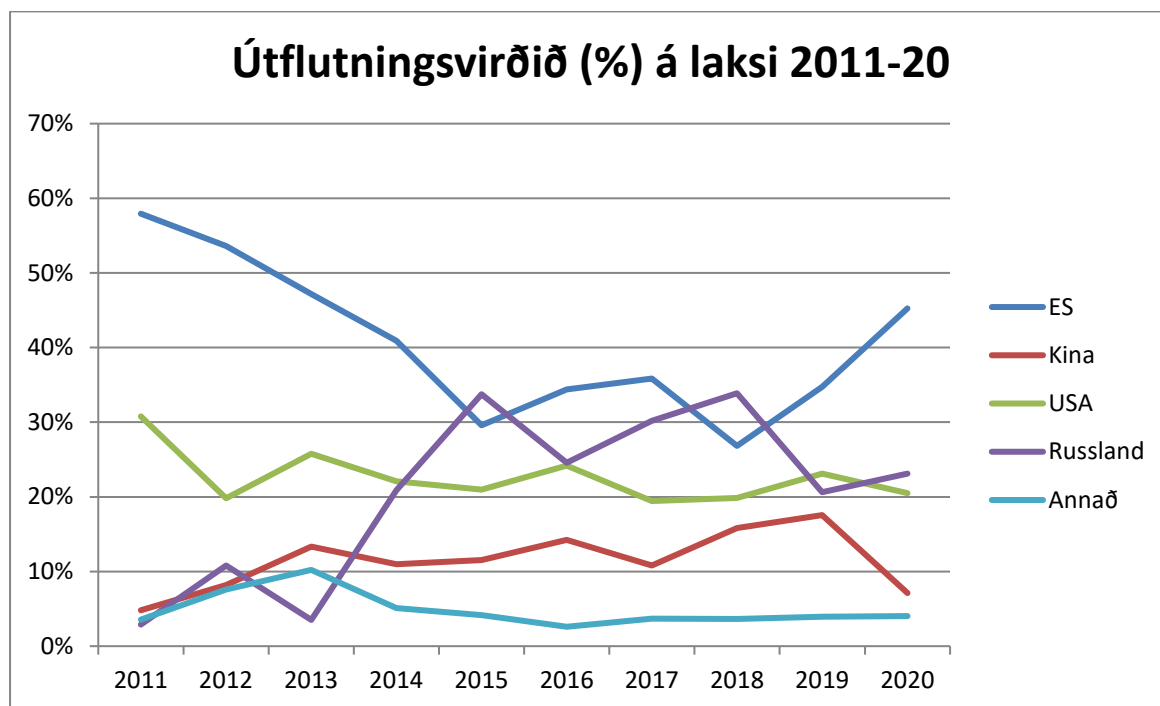
2.6. Marknaðir

Seinastu tíggu árin er hend ein globalisering av føroyskum laksaútflutningi (mynd 8). Frá at hava útflutt 60 % til ES-marknaðin í 2011, er tann lutfalsligi parturin, sum fer til ES, sum heild minkaður, men hevur seinastu árin ligið á einum stabilum støði á umleið einum triðingi av samlaða útflutningvirðinum. Í 2020 vaks lutfalsligi parturin til ES tó upp aftur á uml. 45%, tí torført var at útflyta til meira fjarskotnar marknaðir sum USA og Kina.

Umframt ES eru tað serliga USA, EABS (Russland) og Kina, sum keypa føroyskan laks. Tilsamans fer uml. 96 % av laksaútflutninginum til hesar fyra marknaðirnar. Býtið millum marknaðirnar var tó í 2020 eitt sindur øðrvísi enn gongdin hevur verið síðstu árin.

Útflutningurin til Kina er munandi øktur seinnu árin, men útflutningsparturin kavaði so aftur í 2020, einamest orsakað av COVID-19 støðuni. Eisini USA kvinkaði eitt vet niður, meðan útflutningsparturin til Russlands helt sær.

Mynd 8. Býtið av laksaútflutningi á høvuðsmarknaðirnar 2011-2020

Kelda: Hagstova Føroya.

2.7 Vøruløg

Niðanfryi er eitt samlað yvirlit yvir útflutningsvirði, nøgd og prísir fryi ymsu vørunar, sum laksaalivinnan framleiðir. Tølini eru fryi seinastu tíggju árin.

Talva 1. Útflutningsvirðið fryi ymsu vørubólkarnar frá 2011 til 2020, tús. kr. *

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Feskur laksur	1.114.851	1.283.654	1.720.921	1.971.084	1.955.213	2.741.263	2.781.094	2.831.989	3.079.375	2.025.914
Frystur laksur	26.508	40.018	45.235	23.257	34.902	8.390	30.731	18.798	24.448	21.859
Laksaportiónir	428.702	447.243	618.848	852.652	693.524	777.419	916.661	384.081	815.440	1.084.286
Roykt laksafлак	0	0	0	0	0	424	962	2.711**	1.937	3.571
Laksur, annað	48.332	51.599	71.406	103.545	120.930	134.209	138.208	104.430	120.316	178.130
Tilsamans	1.618.393	1.822.514	2.456.409	2.950.538	2.804.570	3.661.704	3.867.656	3.342.009	4.041.516	3.313.760

Talva 2. Útflutningsnøgdin fryi ymsu vørunar frá 2011 til 2020, tons *

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Feskur laksur	35.595	45.098	42.312	47.588	45.454	49.854	50.340	53.562	58.461	44.316
Frystur laksur	747	1.483	1.204	611	983	194	560	376	515	450
Laksaportiónir	5.982	7.634	9.473	10.775	8.601	9.308	9.574	3.806	8.517	11.518
Roykt laksafлак	0	0	0	0	0	4	9	123**	19	102
Laksur, annað	3.977	4.881	5.922	7.918	7.189	1.918	1.827	1.454	1.689	2.986
Tilsamans	46.300	59.096	58.911	66.891	62.228	61.277	62.310	59.321	69.201	59.372

Talva 3. Miðal útflutningsprísir fryi ymsu vørunar frá 2011 til 2020, kr/kg. *

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Feskur laksur	31,32	28,46	40,67	41,42	43,02	54,99	55,25	52,87	52,67	45,72
Frystur laksur	35,49	26,99	37,56	38,07	35,50	43,18	54,89	49,97	47,43	48,63
Laksaportiónir	71,67	58,58	65,33	79,13	80,63	83,52	95,75	100,91	95,74	94,14
Roykt laksafлак	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	117,81	106,89	22,01**	102,49	34,94**
Laksur, annað	12,15	10,57	12,06	13,08	16,82	69,98	75,64	71,85	71,24	59,65
Tilsamans	34,95	30,84	41,70	44,11	45,07	59,76	62,07	56,34	58,40	55,81

Kelda: Hagstova Føroya

* Orsakað av einari broyting í uppgerðarháttinum, kunnu tølini áðrenn 2016 ikki uttan víðari sammetast við tølini í 2016 og seinni

** Feilur er í skrásetingunum hjá TAKS/Hagstovuni av royktum laksafлак.

3. Mál felagið hefur arbeitt við í árinum

Her er ein stutt frágreiðing um nøkur mál, ið nevndin hefur arbeitt við seinasta árið.

3.1 Aliráðstevnan

Havbúnaðarfélagið hefur seinastu nógvu árinum á hvørjum ári skipað fyri aliráðstevnu á Hotel Føroyum. Ráðstevnan er vorðin fastur tátur í virkseminum hjá Havbúnaðarfélagnum. Ætlanin við Aliráðstevnuni er at fôrleikamenna starvsfólkið innan havbúnaðin, og at geva starvsfólkunum og fólki við áhuga í havbúnaði móguleika at hittast og netverka.

Miðað verður eftir at hava eina fjølbroytta skrá, so allir luttakararnir kunnu fáa okkurt burtúr teimum fyrilestrum, ið verða hildnir. Aliráðstevnan var aftur í 2020 sera væl vitjað við omanfyri fýra hundrad gestum, og sum nakað nýtt var simultantulking av framløgunum. Umframt at gera status fyri framleiðsluna í 2019, snúði stórir partur av framløgunum seg um úrslit frá granskingarverkætlanum innan aling, serliga í Føroyum, men nakrir útlenskir fyrilestrar vóru eisini.

Framløgurnar frá Aliráðstevnunum farnu árinum eru at finna á heimasíðuni hjá Vinnuhúsinum www.industry.fo

Tað eydnaðist akkurát at halda Aliráðstevnuna í 2020 áðrenn COVID-19 rakti, men Aliráðstevnan, sum skuldi vera í mars 2021, varð avlýst vegna COVID-19.

3.2. Verkætlan at lýsa støðuna hjá sjósílastovninum

Havbúnaðarfélagið tók í 2018 stig til eina verkætlan, sum hefur til endamáls at lýsa støðuna hjá føroyska sjósílastovninum. Avtala er gjørd við P/F Fiskaaling um at útinna verkætlanina, og fevnir arbeiðið m.a. um at skráseta og kanna smoltið, sum fer á sjógv, og at kanna støðuna hjá vaksnum sjósílum á sjónum. Støða verður á hvørjum ári tikið til framhald av verkætlanini. Avtala er gjørd um framhald av verkætlanini í 2021.

3.3. Marine Mammals Protection Act - MMPA

Amerikanskir myndugleikar hava sett krav um, at øll lond, sum vilja útflyta fiskavørur til USA eftir 1. Januar 2023 skulu hava eina váttan um, at teirra reglur um verju av havsúgdjórum í sambandi við fiskiskap og aling eru sambærlicar við amerikansku reglurnar. Deadline fyri at fáa slíka váttan var upprunaliga 1. Januar 2022, men orsakað av COVID-19 støðuni, hava amerikanskir myndugleikar longt freistina.

Uttanríkis- og Mentamálaráðið hefur yvirskipaðu ábyrgdina av málinum. Bólkur við umboðum úr Uttanríkis- og Mentamálaráðnum, Fiskimálaráðnum, Havbúnaðarfelagnum og Havstovuni samskipar arbeiðið.

Sum ein partur av arbeiðinum at liva upp til krøvini í MMPA, hefur Løgtingið samtykt lógaruppskot um at banna tøku av kópi í s.v. alivinnu, og kom bannið í gildi 1. Januar 2021.

Amerikanskir myndugleikar hava gjørt eina heimasíðu, har útlenskir myndugleikar skulu skráseta nágreiniligar upplýsingar um teirra aling og fiskiskap. Talan er um rættiliga umfatandi skrásetingar, og Havbúnaðarfelagið hefur samstarvað við føroysku myndugleikarnar um skrásetingarnar. Umsóknin um góðkenning er send amerikanskum myndugleikum í mars 2021.

3.4. Útbúgving av starvsfólki til alivinnuna

Havbúnaðarfelagið hefur heitt á Yrkisútbúgvingarráðið um at seta á stovn eina yrkisútbúgving innan aling, og hefur Yrkisútbúgvingarráðið tikið væl ímóti áheitanini. Yrkisútbúgvingarráðið setti ein arbeiðsbólk at fyrireika útbúgvingina, og Havbúnaðarfelagið hefur luttikið aktivt í arbeiðsbólkinum, saman við umboðum frá alifeløgnum og frá Yrkisdeplinum, sum hefur verkætlanarleiðsluna.

Bólkurin hefur latið sítt tilmæli til Yrkisútbúgvingarráðið, sum hefur tikið undir við málinum og sent tað víðari til Mentamálaráðið. Bíðað verður nú eftir einum útspæli haðani.

3.5. Merking av alibrúkum

Felagið hefur tikið upp spurningin við myndugleikarnar um merking av alibrúkum, serliga í mun til at fáa AIS-merkt alibrúk. Í samstarv milum føroyskar og danskar myndugleikar varð komið til, at málsøkið um merking av alibrúkum ikki er yvirtikið, hóast ein føroysk kunngerð hefur regulerað økið í nøkur ár. Tað er tí Søfartsstyrelsen sum er kompetentur myndugleiki á økinum. Samband hefur síðani verið millum Havbúnaðarfelagið og Søfartsstyrelsen um, hvussu málið kann loysast.

3.6. Endurskoðan av umhvørvisgóðkenningum og vegleiðing

Umhvørvisstovan hevur tikið stig til at endurskoða vegleiðingina um umhvørviseftirlit við alivirksemi á sjónum og umhvørvisgóðkenningarnar í s.v. alivirksemi. Havbúnaðarfelagið er hoyringspartur í málinum.

3.7. Brexit

Brexit hevur haft og fer eisini frameftir at fáa neiligar avleiðingar fyri føroyskan inn- og útflutning, hóast vit hava eina fríhandilsavtalu við Stóra Bretland, sum er meinlík avtaluni vit hava við ES. Sum dømi kann nevast, at um laksafóður skal innflytast úr Stóra Bretlandi skal tað umvegis eina føroyska BIP-støð, og ein slík finst ikki í lýtuni.

Lágu tollfríu kvoturnar fyri útflutning av føroyskum laksafóðri til Stóra Bretlands eru somuleiðis ein trupulleiki.

Tað hevur eisini verið trupult at útflutt fiskavørur umvegis Stóra Bretland, eitt nú til Írlands og Fraklands, og mannagongdirnar hava verið ógreiðar.

1. Juli 2021 verður krav um heilsuváttan fyri fiskavørur, sum verða útfluttar til Stóra Bretlands, og 1. Januar 2022 skulu allar fiskavørur umvegis BIP-støð í Stóra Bretlandi, tá tær koma til landið.

Samantikið hevur Brexit haft við sær, at er truplari og dýrari at útflyta og innflyta vørur umvegis og til/frá Stóra Bretlandi.

Havbúnaðarfelagið hevur haft dialog við myndugleikar í Føroyum og Stóra Bretlandi um teir trupulleikar, sum hava verið.

3.8 Altjóða samstarv

Havbúnaðarfelagið er limur í altjóða felagsskapunum ISFA (International Salmon Farmers Association). Fastir fundir eru hálvárliga, og luttekur Havbúnaðarfelagið á hesum fundum, í tann mun tað er praktiskt møguligt. Harumframt eru online fundir eftir tørvi.

3.9. Salmon from the Faroes

Felagið eigur og rekur heimasíðuna Salmon from the Faroe Islands (www.salmon.fo). Tað koma javnan fyrspurningar um føroyskan havbúnað gjøgnum hesa síðuna, bæði frá keyparum og frá endabrúkarum. Fyrspurningarnir kunnu í stórum býttast í tvey: Fyrspurningar um keyp av føroyskum laksi og fyrspurningar um, hvussu framleiðslan er

skipað. Undir hesum síðsta eru eitt nú fyrispurningar um fóður, heilivágsnýtslu, ymisk úrslit frá yvirvøkuskipanum o.s.fr. Í hesum sambandi er tað ein stórur fyrimunur fyri føroyskan havbúnað at kunna vísa á, at einki antibiotika verður nýtt, og at fóðrið er non-GMO. Ætlanin er at dagføra hesa heimasíðuna.

4. Lógir og kunngerðir

Síðan seinasta aðalfund eru hesar lógir og kunngerðir, ið hava týdning fyri alivinnuna, settar í verk ella hava verið til viðgerðar:

4.1 Broyting í Alilógini (kópur)

Í sambandi við at Føroyar skulu liva upp til krøvini í Marine Mammal Protection Act (sí omanfyri), varð ein broyting gjørd í alilógini, sum kom í gildi 1. Januar 2021.

Sett er bann fyri tilætlað at avlísa havsúgdjór í sambandi við alivirksemi. Alifeløg, sum hava laksaaliloyvi, skulu í staðin seta í verk onnur fyribyrkjandi tiltøk, sum kunnu tryggja, at havsúgdjór ikki nærkast ella sleppur framat aliringum, har fiskur er í.

Eisini skulu alifeløg, sum hava laksaaliloyvi, fyri hvørt aliðki sær skráseta og boða frá til Heilsufrøðiligu starvsstovuna, um nakað havsúgdjór ótilætlað doyr í sambandi við alivirksemi. Fráboðast skal slag av og tal á havsúgdjóri.

4.2. Uppskot til kunngerð um lágfrekvent óljóð

Umhvørvisstovan sendi um ársskiftið uppskot til kunngerð, ið skal fyribyrjja lágfrekvent óljóð frá skipum í havnum til ummælis, og í hesum sambandi var Havbúnaðarfelagið á fundi við Umhvørvisstovuna. Havbúnaðarfelagið hevur sent inn ummæli av uppskotinum til kunngerð. Kunngerðin er ikki lýst.